

Posudek oponenta na diplomovou práci

Tomáš Němec: „Vzájemné porovnání systému jmenování soudců v České republice a jmenování soudců na základě výběrového řízení“

Diplomová práce vypracovaná Tomášem Němcem má rozsah 70 stran, 1 stranu anglického shrnutí a 13 stran příloh. Z tohoto hlediska splňuje požadavky kladené na diplomové práce. Opomenut není rozsáhlý seznam použité literatury, se kterou autor při psaní práce pracoval.

Práce je věnována tématu z ústavněprávního hlediska významnému, a co je také důležité, i živému. A tím je způsob ustavování soudců do funkce a vyhodnocování jejich činnosti. Nejsm si však jist, zda se autorovi podařilo toto téma uchopit vhodným způsobem.

V prvé řadě je matoucí titul celé práce. Jednak jazykově – z názvu práce není jasné, co má čtenář očekávat. Název odkazující na výběrová řízení a vyhodnocování práce soudců, s případným podtitulem srovnávající Českou republiku a stát Colorado, by byl vhodnější.

Stávající název ale navíc z velké části neodpovídá obsahu předkládané práce. Ani po přečtení práce si nejsem jistý, zda si autor uvědomuje, že píše o *dvou* zásadních otázkách jmenování soudců. Zatímco výběrovému řízení a vyhodnocování práce soudců je věnována patřičná pozornost (alespoň v části pojednávající o situaci v Coloradu), otázce jmenování na dobu určitou, respektive na zkoušku, pozornost téměř věnována není. Přitom vyhodnocování práce soudců, aby mělo praktický význam, musí být spojeno s možností odvolání v případě, že výsledky nejsou odpovídající.

Práce, která se věnuje takto kontroverznímu tématu a která má navíc slovy autora ambice navrhnout ideální řešení pro Českou republiku, trpí dalšími zásadními nedostatky. Tím je především chybějící jakákoliv opora pro tvrzení ohledně České republiky. Jediné, z čeho autor vychází, jsou názory několika soudců (jakkoliv vysokých) a publicistů (především z internetových blogů). Jakkoliv jsou osobní zkušenost a názor velmi cenné, práce s tak vysokými aspiracemi a současně tak kritická, by měla vycházet také z existujících konkrétních údajů a podkladů. Např. tam, kde autor uvádí, že na krajských soudech neexistují pravidla pro výběr kandidátů na soudce, by bylo cenné uvést, podle jakých pravidel jednotliví předsedové postupují. Zajímavé by bylo získat také informace z ministerstva spravedlnosti, podle jakých kritérií vybírá konečné kandidáty ono. Autor na str. 22 jen obecně uvádí, že existující institucionální zakotvení je nedostatečné a činí tak s odkazem na výše uvedené osoby, respektive jejich publikaci, eventuálně blogy, ve všech případech ale 4 – 5 let staré. Podle dostupných informací na ministerstvu spravedlnosti existují interní směrnice pro výběr soudních funkcionářů, lze tedy předpokládat, že existuje také interní předpis pro výběr kandidátů na soudce.

Cenný by byl samozřejmě také popis praxe. Bohužel ani tuto informaci čtenář nedostává. Autor pouze obecně hovoří o tom, že soudci jsou jmenováni mladí lidé bez zkušeností a převažují kandidáti zevnitř soudní soustavy (čekatelé, asistenti, vyšší soudní úředníci). Autor tak ale opět činí bez jakéhokoliv odkazu na skutečný stav.

V celé práci ani není uvedeno kritérium, jak dlouhou právní praxi mimo justici, případně věk, by autor považoval za přiměřené. Na str. 41 a 42 autor uvádí, že soudcem Nejvyššího, respektive Odvolacího soudu státu Colorado se může stát právník, který vykonával právní praxi ve státu Colorado po dobu alespoň pěti let. Stav ve státu Colorado, jak jsem z vyznění práce pochopil, autor považuje za následovánímhodný vzor. Pokud se však podíváme na Českou republiku, potom soudcem (prakticky bezvýjimečně okresního! soudu) se může stát člověk po nejméně tříleté praxi. Ve skutečnosti ale po šesti- až sedmileté praxi – počítáme-li, že po absolvování právnické fakulty se věnuje právní praxi a čeká na věk 30 let. Podíváme-li se však např. na soudcovské nominace z 11. července 2014, potom průměrný věk kandidáta činil 35 let a 8 měsíců. V jejich případě tedy šlo o právní praxi v průměru delší, než deset let. (Pouze dva kandidáti byli 30 let staří.) Vedle toho je možné uvést, že čtyři z patnácti kandidátů byli zcela mimo prostředí justice, v případě dalších sedmi se jednalo o asistenty soudců nebo vyšší soudní úředníky, čtyři byli justičními čekateli.

Pokud má dojít ke srovnání či vyhodnocení, musí být co srovnávat a vyhodnocovat. Práce bohužel není založena na žádných konkrétních údajích týkajících se české praxe. Přitom takové údaje není složité získat. Autor však zůstává pouze u obecných tvrzení (např. str. 31), která však nemá nijak podložená, ale činí z nich další kritické závěry o nefunkčním nebo špatně fungujícím systému.

Práce však obsahuje také zásadní (a zbytečné) chyby ohledně jmenovací procedury v České republice, kterým bylo možno se vyhnout prací s primárními prameny. Není pravdou, že vláda schvaluje kandidáty na soudce vybrané ministrem spravedlnosti a poté jejich seznam předkládá prezidentovi (str. 24 a 83). Postup je takový, že ministr *současně* předkládá seznam kandidátů prezidentu republiky a prostřednictvím předsedy vlády vládě k projednání. Prezident tedy rozhoduje o kandidátech navržených ministrem, ale neschválených vládou.

Pochybnosti budí také směšování některých základních pojmů: *nezávislost* x *nestrannost*, respektive nepromyšlení vzájemného spojování pojmů protichůdných *nezávislost* x *odpovědnost*.

Nejistotu vzbuzují i rozpory v tvrzeních. Např. na str. 29 se hovoří o testování morálních vlastností kandidátů prostřednictvím psychotestů, o kterých autor hovoří, že pokud nebudou působit jako síto, potom podle jeho názoru mohou být i nadále používány. Činí tak ale v oddílu, kde hovoří o nutnosti oddělit nemorální kandidáty od morálních. Těžko tedy pojmut, jak mají posloužit testy, které *nemají* odfiltrovat nehodné uchazeče od těch hodných jmenování.

Podobný, dosti zásadní rozpor je uveden na straně 57. Nejprve je uvedeno, že američtí občané zpravidla nevědí, co práce soudce obnáší a co od něj mají očekávat, aby bylo posléze uvedeno, že občané předpokládají vlastnosti kvalitního soudce, spolu s jejich výčtem.

S názorem na straně 29, že čím kvalitnější a zkušenější soudci, tím méně etických konfliktů snad lze souhlasit, že za těchto podmínek bude méně právních konfliktů, o tom lze pochybovat.

Když o stránku dále autor ve spojení s kategorií *důvěryhodnosti* kandidáta uvádí členství v bývalé KSČ, nejsem si jist, nakolik se pohybuje v současné realitě České republiky. Nechci popírat, že uvedené kritérium nemůže být pro část společnosti, respektive v případech některého konkrétního soudce či soudkyně zásadní. Nicméně bylo by jistě možné uvést kritéria důvěryhodnosti jiná, univerzálnější, která budou platná jak pro Českou republiku, tak třeba pro Colorado.

Lze chápat, že coloradský systém výběru kandidátů na soudce a hodnocení práce soudců je v kontextu USA pokrokový. Autor by měl ale výrazněji vyjádřit, že se jedná o pokrokovost v systému, který nemá s naší představou nezávislosti soudce nic anebo jen velmi málo společného. Při čtení práce jsem získal dojem, že tamní systém je vynikající. Lze říci, že inspirativní je pevné institucionální stanovení kritérií pro výběr soudců a zajímavé je vyhodnocování jejich práce, ačkoliv to už je vzhledem k neodvolatelnosti soudce u nás za současného stavu málo použitelné. Před zbytkem tamního systému bych varoval a nakonec si jsou jeho zásadních nedostatků vědomi sami obyvatelé USA (tedy ti, kteří se této problematice věnují).

Za nedostatek práce považuji i pravopisné chyby a používání anglicismů: např. retenční volby, Missouri plán apod. To jsou však nedostatky spíše vedlejší, vzhledem ke strukturálním nedostatkům celé práce.

Podle mého názoru práce není v této podobě způsobilá k obhajobě a měla by být přepracována. Pokud se jedná o českou praxi, musí vycházet z konkrétních údajů a podkladů. Už výše jsem uvedl, o jaké by se mělo jednat: vnitřní předpisy ministerstva pro výběr kandidátů na soudce a soudní funkcionáře, obdobná pravidla na jednotlivých krajských soudech, případně informace, podle čeho je postupováno, když taková pravidla neexistují, statistiky/seznamy navržených kandidátů na soudce za posledních několik let, o něž by bylo možné opřít autorova tvrzení ohledně nedostatku věku a praxe u jmenovaných soudců, a další obdobné podklady. Současně by se měl autor důkladněji věnovat otázce možného ověřování kvalifikace, respektive vyhodnocování práce jmenovaných soudců, a to v souvislosti s požadavkem zachování jejich nezávislosti. Zde by bylo vhodné zaměřit se na otázku, zda takové hodnocení je možné v kontextu současné ústavní úpravy, a potom, jak tuto otázku řeší jiné *evropské* země. Je možné, že tam by bylo možné nalézt inspiraci pro eventuální zavedení tohoto institutu do našeho

právního řádu. Coloradskou zkušenost, která je velmi cenná, lze přirozeně využít a zpracovat do tohoto kontextu. Ovšem s vědomím, že může pomoci náš systém vylepšit o některé parametry, nikoliv strukturálně. Zásadním limitem všech radikálnějších úvah je skutečnost, že nyní už jsou všechna místa v české justici obsazena a v zásadě dochází pouze k přirozené obměně. Na závěr bych autorovi doporučil opustit určitý idealismus toho druhu, že může existovat nominační systém, který vybere vynikajícího soudce a který vyloučí jakoukoliv závislost – soudce vždy musí někdo vybrat a někdo ho musí jmenovat. Pro práci by bylo cenné se zamyslet nad tím, kde hrozí (z hlediska osob/orgánů vybírajících a jmenujících) větší klientelistické vazby.

S ohledem na vše výše uvedené práci nedoporučuji k obhajobě.

Připravil: JUDr. Jan Kudrna, Ph.D.

Praha, 1. ledna 2015.